

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA – 4101-22-01/2012

P/12/107

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa

T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62

lwa@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/107 – Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie przez administrację publiczną
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Delegatura w Warszawie
Kontrolerzy	1. Stefania Moczulska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 82666 z dnia 9 sierpnia 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2) 2. Robert Kaczmarczyk, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr 82667 z dnia 9 sierpnia 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu, ul. Świętokrzyska 12, 09-200 Sierpc. ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Alina Olszewska, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu. ² (dowód: akta kontroli str. 5-10, 18, 297)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność MOPS w Sierpcu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W ramach funkcjonującego w Sierpcu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, MOPS podejmował niezwłocznie działania interwencyjne w toku postępowań wobec osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc, w tym współpracował z innymi instytucjami i zapewniał poradnictwo specjalistyczne w przedmiotowym zakresie.

Stwierdzono jednak zaniżony, w stosunku do liczby mieszkańców miasta Sierpca, stan zatrudnienia pracowników socjalnych w MOPS.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

Dane charakteryzujące działalność MOPS w Sierpcu w zakresie objętym kontrolą przedstawia poniższa tabela:

¹ Dalej: MOPS

² W okresie czynności kontrolnych NIK (od 10 sierpnia 2012 r. do 4 września 2012 r.) Dyrektor MOPS była nieobecna w jednostce. Na podstawie § 3 ust.2 Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu z 30 czerwca 2005 r. (dalej Regulamin Organizacyjny MOPS) Ośrodkiem kierowała Pani Bożena Cupała – Kierownik Działu Pomocy Środowiskowej.

L.p.	Wyszczególnienie	I pół. 2010 r.	2010 r.	I pół. 2011 r.	2011 r.	I pół. 2012 r.
I	MIESZKAŃCY					
1	Liczba mieszkańców ogółem	18 892	18 816	18 800	18 720	18 656
2	liczba ofiar przemocy w rodzinie korzystających z pomocy (finansowej, rzeczowej)	5	5	4	13	12
3	Działania interwencyjne - ogółem, w tym:	0	0	0	0	0
	– izolowanie sprawców od ofiar	0	0	0	0	0
	– eksmisja z lokalu	0	0	0	0	0
	– prace społecznie użyteczne wykonywane przez sprawców	0	0	0	0	0
II	FORMY UDZIELONEJ POMOCY	0	0	0	0	8
1	Interwencja kryzysowa - liczba osób, którym udzielono pomocy, w tym:	0	0	0	0	8
	– dzieciom	0	0	0	0	2
	– współmałżonkom lub partnerom	0	0	0	0	6
	– innym osobom w rodzinie	0	0	0	0	0
2	Pomoc całodobowa - liczba osób, którym udzielono pomocy, w tym:	0	0	0	0	0
	– dzieciom	0	0	0	0	0
	– współmałżonkom lub partnerom	0	0	0	0	0
	– innym osobom w rodzinie	0	0	0	0	0
3	Inne formy pomocy - liczba osób, którym udzielono pomocy, w tym:	0	0	0	0	0
	– pomoc w otrzymaniu mieszkania socjalnego	0	0	0	0	0
	– działania terapeutyczne - ogółem, w tym:	0	0	0	0	0
	program ochrony ofiary przemocy	0	0	0	0	0
	program terapeutyczny	0	0	0	0	0
III	INFRASTRUKTURA INSTYTUCJI					
1	Punkty konsultacyjne	1	1	1	1	1
	– liczba korzystających ofiar przemocy*	110	122	110	120	144
2	Ośrodki wsparcia	0	0	0	0	0
	– z miejscami całodobowymi	0	0	0	0	0
	– liczba korzystających ofiar przemocy	0	0	0	0	0
3	Ośrodki interwencji kryzysowej	0	0	0	0	0
	– z miejscami całodobowymi	0	0	0	0	0
	– liczba korzystających ofiar przemocy	0	0	0	0	0
IV	Procedura "Niebieskie karty" (NK)					
1	Liczba wypełnionych niebieskich kart, w tym**:	17	35	17	40	34
	– przez Policję	17	35	17	40	34
	– przez Ośrodek	17	35	17	40	34
	– przez przedstawicieli oświaty	X	X	X	0	0
	– przez przedstawicieli służby zdrowia	X	X	X	0	0

2	Liczba spraw, które z powodu braku zgody członków rodziny nie zakończyły się wypełnieniem NK i wywiadem środowiskowym	0	5	6	7	0
3	liczba przekazanych Niebieskich Kart instytucjom działającym na rzecz osób pokrzywdzonych	0	0	6	6	0

* dane odnoszą się do ogółu korzystających z poradnictwa specjalistycznego;

** dane dotyczą postępowań wszczętych przez Policję. W ramach procedury NK każda karta została wypełniona zarówno przez Policję jak i MOPS.

(dowód: akta kontroli str. 30, 213-214)

1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym współpraca z innymi instytucjami

Działania MOPS w Sierpcu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie organizowane i prowadzone były w oparciu o obowiązujące przepisy: ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³, rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego⁴ oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁵.

Po wejściu w życie, 1 sierpnia 2010 r., ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych ustaw⁶ Dyrektor MOPS, zarządzeniem nr 4/PS-1/2011 od 2 listopada 2011 r.⁷ wprowadził procedurę postępowania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”⁸ zobowiązując do jej stosowania pracowników socjalnych Działu Pomocy Środowiskowej. W procedurze określono okoliczności i sposoby podejmowania działań przez pracowników w sytuacjach przemocy w rodzinie, formy i metody wykonywania zadań podejmowanych wobec rodziny dotkniętej przemocą oraz dokumentację prowadzoną w związku z realizacją procedury NK.

(dowód: akta kontroli str. 36-38, 44, 98)

W okresie od 2010 r. do 2012 r. (I półrocze) w MOPS było zatrudnionych ośmiu pracowników socjalnych. Wszyscy zatrudnieni w MOPS pracownicy socjalni posiadali kwalifikacje określone w art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

(dowód: akta kontroli str. 30-35)

W złożonych w toku kontroli NIK wyjaśnieniach, pracownicy socjalni MOPS⁹ podali, iż ich zdaniem obowiązujące uregulowania prawne nie zapewniają wystarczających warunków do prowadzenia skutecznej działalności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności z uwagi na brak możliwości natychmiastowego i długotrwałego oddzielenia sprawcy przemocy od ofiary do

³ Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.

⁴ Dz.U. Nr 77, poz. 672, obowiązującego do 1 lutego 2011 r. (dalej rozporządzenie w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego).

⁵ Dz.U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 ze zm.

⁶ Dz.U. Nr 125, poz. 842.

⁷ W sprawie wprowadzenia procedury prowadzenia działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach Niebieskiej Karty.

⁸ Dalej również zwanej NK.

⁹ Wyjaśnienia w przedmiotowym zakresie złożyło trzech pracowników socjalnych, w tym w zastępstwie Dyrektora MOPS, Kierownik Działu Pomocy Środowiskowej (protokoły przyjęcia ustnych wyjaśnień z 16 sierpnia 2012 r.).

czasu wyjaśnienia sytuacji przez inne niż MOPS organy (m.in. z uwagi na ograniczone możliwości zapewnienia mieszkań socjalnych). Procedury policyjne, prokuratury czy sądów są długotrwałe i ofiara często wycofuje się z postępowania w wyniku zastraszenia przez sprawcę. W zakresie skuteczności zmian wprowadzonych w 2010 r. w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazano, iż przepisy sformalizowały dotychczasowe działania pracowników socjalnych i ich współpracę z innymi organami. Pracownicy nie mieli zdania na temat poprawy skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie po powołaniu Zespołu Interdyscyplinarnego w Sierpcu, gdyż ukonstytuował się on w czerwcu w 2012 r. Nie wskazywano również na problemy z funkcjonowaniem procedury „Niebieska Karta”, jednakże oceniono, iż prowadzenie dokumentacji przedmiotowej procedury jest czasochłonne, a samo postępowanie nie wpływa na wyeliminowanie przemocy ze strony sprawcy. Zdaniem wyjaśniających liczba pracowników socjalnych w rejonach opiekuńczych jest zbyt mała w stosunku do występujących zjawisk.

(dowód: akta kontroli str.76-84)

W Sierpcu nie podejmowano działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym, pomimo wejścia w życie od 1 sierpnia 2010 r. zmian w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie dotyczących przedmiotowego zakresu i pomimo występowania przemocy w mieście. Policja w ramach procedury NK przekazała do MOPS 35 spraw w 2010 r., w 2011 r. – 40 i w I półroczu 2012 r. – 34 sprawy, w tym 29 spraw w okresie od 17 października 2011 r. do 11 czerwca 2012 r.

Zakres i zasady działania zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w ramach procedury NK uregulowało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”¹⁰, które weszło w życie 18 października 2011 r.

Rada Miejska w Sierpcu podjęła uchwałę Nr 140/XVIII/2011 w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania dopiero 30 listopada 2011 r., tj. po 15 miesiącach od daty wejścia w życie art. 9a ust. 15 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przewodniczący Rady Miejskiej w Sierpcu wyjaśnił, iż ww. uchwałę podjęto po przygotowaniu i przedłożeniu jej projektu w Biurze Rady wraz z uzasadnieniem.

MOPS w ramach zadań wskazanych w § 13 ust. 9 Regulaminu Organizacyjnego (przygotowywanie projektów oraz realizacja uchwał Rady Miasta) przesłał do Wydziału Spraw Społecznych i Komunalnych Urzędu Miasta Sierpca pierwszy projekt uchwały 8 lutego 2011 r., drugi 31 sierpnia 2011 r. i ostateczny 16 listopada 2011 r. Pani Bożena Cupała Kierownik Działu Pomocy Społecznej MOPS wyjaśniła, iż projekt uchwały był przygotowywany we współpracy z ww. Wydziałem, a ze względu na dużą ilość spraw bieżących obu jednostek prace nad projektem opóźniały się.

Działania zmierzające do zawarcia porozumień z instytucjami o współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym w Sierpcu realizowano po podjęciu 30 listopada 2011 r. przez Radę Miasta uchwały Nr 140/XVIII/2011. Porozumienia zostały zawarte przez Burmistrza Miasta Sierpca 31 stycznia 2012 r.

¹⁰ Dz.U. Nr 209, poz. 1245, dalej rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty”.

Zespół Interdyscyplinarny (dalej ZI) został powołany zarządzeniem Burmistrza Miasta Sierpca 17 maja 2012 r.¹¹, tj. ponad 21 miesięcy od daty wejścia w życie zmian w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ponad pięć miesięcy od daty wejścia w życie uchwały Nr 140/XVIII/2011 Rady Miejskiej Sierpca. Burmistrz Miasta Sierpca wyjaśnił, iż od daty wejścia w życie ww. ustawy trwały prace przygotowawcze, które opóźniały się z uwagi na dużą ilość spraw bieżących, a także konieczność podjęcia prac przy tworzeniu Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Pan Burmistrz oraz Przewodniczący Rady wskazali, iż ustawa nie precyzowała terminu, w którym Zespół Interdyscyplinarny powinien być powołany.

(dowód: akta kontroli str. 23, 39-43, 85, 87, 91-99, 104-106, 120-124, 195-196, 246-247, 249, 298-310, 323-324)

W skład ZI weszło osiem osób powołanych stosownie do wymogu art. 9a ust. 3 pkt 1-5 i ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Do Zespołu nie powołano przedstawicieli organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 9a ust. 3 pkt 6 ww. ustawy. Jak wyjaśnił Pan Burmistrz, na terenie Sierpca, nie było organizacji pozarządowych, które swoje działania ukierunkowałyby na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

W sprawie rozszerzenia składu ZI, stosownie do postanowień art. 9a ust. 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Pan Burmistrz wyjaśnił, iż nie powoływano prokuratorów i przedstawicieli innych podmiotów z uwagi na fakultatywny charakter przepisu oraz mając na względzie skuteczność działania ZI¹².

ZI w Sierpcu ukonstytuował się na posiedzeniu 12 czerwca 2012 r. Było to jedyne posiedzenie ZI od czasu jego powołania. Termin kolejnego posiedzenia wstępnie ustalono na 12 września 2012 r. Członkowie ZI nie otrzymali dodatkowego wynagrodzenia, diet lub innych świadczeń za udział w posiedzeniu.

(dowód: akta kontroli str. 43-45, 55, 91-99, 104-106, 120-124, 195-197, 247)

MOPS zapewnił obsługę organizacyjno-techniczną ZI, stosownie do postanowień art. 9a ust. 9 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Jednemu pracownikowi MOPS powierzono prowadzenie, od 2 stycznia 2012 r., całości dokumentacji dotyczącej Niebieskich Kart, opracowanie raportów i sprawozdań, redagowanie i rozpowszechnianie informacji o działalności MOPS i ZI w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Pracownicy socjalni MOPS, realizujący zadania z zakresu przemocy w rodzinie, jak również członkowie ZI uczestniczyli w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym o tematyce ochrony dziecka. Szkolenia organizowane były przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie oraz Powiatowe Centrum Pomocy w rodzinie w Sierpcu¹³ oraz w ramach Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i finansowane ze środków Urzędu Miejskiego w Sierpcu na przeciwdziałanie alkoholizmowi.

(dowód: akta kontroli str. 44, 66, 99, 107-117)

W ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w strukturze organizacyjnej MOPS wyodrębniono:

¹¹ Zarządzenie Nr 35/WSK/2012 Burmistrza Miasta Sierpca z dnia 17 maja 2012 r. w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego w Sierpcu.

¹² Wyjaśnienia wg pisma z 24 sierpnia 2012 r. Nr WO.1710.3.2012.

¹³ Dalej także PCPR.

- stanowiska: konsultant-pedagog, konsultant psycholog oraz konsultant prawnik, do zadań których należało m.in. udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej i pedagogicznej ofiarom pomocy w rodzinie. Z poradnictwa specjalistycznego skorzystało ogółem: 122 osoby w 2010 r., 120 osób w 2011 r. i 144 osoby w 2012 r. (w I półroczu).
- Środowiskowe Ognisko Wychowawcze¹⁴, do zadań którego należało w szczególności: prowadzenie działalności edukacyjnej i profilaktycznej w zakresie przemocy w rodzinie i uzależnień (np. zajęcia z dziećmi i dorosłymi w ramach „Szkoły dla rodziców”), prowadzenie poradnictwa specjalistycznego w zakresie przeciwdziałania: przemocy w rodzinie, uzależnieniom i zachowaniom destrukcyjnym. Do ŚOW uczęszczało w kontrolowanym okresie od 22 do 23 uczniów szkoły podstawowej/ gimnazjum pochodzących z rodzin wielodzietnych, ubogich, patologicznych, niewydolnych wychowawczo. Raz w tygodniu pracę opiekunów wspomagał pedagog oraz psycholog. W zakresie poradnictwa specjalistycznego i działalności ŚOW realizowano zadania określone w art. 70 ust. 1 pkt 1-3 ustawy o pomocy społecznej¹⁵.

Z powodu wystąpienia przypadków przemocy w rodzinie MOPS udzielił pomocy finansowej i rzeczowej: dwóm rodzinom (pięciu osobom) w 2010 r., czterem rodzinom (13. osobom) w 2011 r. i czterem rodzinom (12. osobom) w I półroczu 2012 r.

W I półroczu 2012 r. miało miejsce sześć przypadków interwencji kryzysowej – do noclegowni/schronisk skierowano zarówno ofiary przemocy jak i sprawców (ogółem osiem osób), w tym dwoje dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 19-23, 30, 44, 98-100, 160-161, 139-144, 213-214, 225-245)

W kontrolowanym okresie współpraca MOPS z innymi podmiotami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie odbywała się w sposób niesformalizowany, bez pisemnych porozumień. Kierownik Działu Pomocy Środowiskowej MOPS wyjaśniła¹⁶, iż działania podejmowano w zależności od potrzeb i konieczności w konkretnym przypadku i w oparciu o obowiązujące przepisy z zakresu pomocy społecznej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz praktycznie wypracowanymi zasadami. W ramach współpracy:

- z policją w zakresie procedury „Niebieska Karta” miały miejsce wspólne interwencje w środowiskach, uzupełniano wzajemne informacje;
- z kuratorami sądowymi uzupełniano wzajemnie posiadane informacje, utrzymywano telefoniczny lub osobisty kontakt z kuratorami w siedzibie MOPS lub Sądu (MOPS nie posiadał informacji o skali zjawiska);
- z pedagogami szkolnymi określano potrzeby w zakresie np. dożywiania, pomocy finansowej na zakup przyborów szkolnych, informowano rodziców o możliwości skorzystania z pomocy (kontakt z pedagogiem osobisty lub telefoniczny) – MOPS nie posiadał informacji ile osób dotarło do pedagogów;
- z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych MOPS skierował jeden wniosek w celu zmotywowania sprawcy do leczenia (w pozostałych przypadkach wnioski składali dzielnicowi lub sami zainteresowani);

¹⁴ Dalej również ŚOW

¹⁵ Artykuł uchylony z dniem 1 stycznia 2012 r.

¹⁶ Pismo z 21 sierpnia 2012 r. znak: K.091.1.2012.

- z Rodzinnym Klubem Abstynenta „Przystań” kierowano uzależnionych do funkcjonującej w ramach Stowarzyszenia Grupy AA oraz Grupy AI Anon dla współuzależnionych kobiet (w kontekście nadużywania alkoholu przez sprawców) – z uwagi na anonimowość grup MOPS nie posiadał informacji ile z kierowanych osób podjęło działania w ramach Grup;
- z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sierpcu kierowano ofiary przemocy na zajęcia grupy wsparcia, a także sprawców przemocy na program edukacyjno-korekcyjny (PCPR informował MOPS pisemnie o organizowanych formach pomocy, ale ze względu na anonimowy i dobrowolny charakter grup MOPS nie uzyskał informacji o ilości skierowanych przez pracowników socjalnych osób, które brały udział w zajęciach);
- z ośrodkami wsparcia (noclegownie, schroniska) kierowano zarówno ofiary przemocy w rodzinie, jak i sprawców w ramach odizolowania ich od ofiar (osiem przypadków),
- z Poradnią Terapii Uzależnień i Współuzależnienia uzyskiwano informacje nt. podjęcia terapii przez sprawców nadużywających alkoholu i współuzależnionych ofiar, przedstawiano informacje na ten temat osobom zainteresowanym (ze względu na dobrowolny charakter leczenia oraz zanonimizowanie danych osobowych MOPS nie posiadał informacji o liczbie osób, które skorzystały z takiej możliwości);
- z prokuraturą skierowano jeden wniosek o wszczęcie działań w ramach kompetencji w sprawie o stosowanie przemocy.

W pkt 3 niniejszego wystąpienia opisano ustalenia szczegółowej analizy 30 spraw w przedmiotowym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 30, 44-45, 98-101, 137-138, 155-156)

Pracownicy MOPS oraz Przewodnicząca ZI, w złożonych w toku kontroli NIK wyjaśnieniach¹⁷, wskazali na następujące bariery występujące we współpracy z innymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ich wpływie na sytuację osób dotkniętych przemocą:

- niezajomość bieżących regulacji prawnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie – miał miejsce przypadek, że pracownik służby zdrowia skierował ofiary przemocy na odpłatną obdukcję w sytuacji, gdy przepisy przewidują wydawanie bezpłatnych zaświadczeń w takich przypadkach¹⁸,
- trudność z dokumentowaniem faktów przemocy – ofiary w obecnym stanie prawnym muszą same udowodnić zaistnienie przemocy, a w związku z tym zasadne byłoby zwiększenie współpracy pomiędzy policją a służbą zdrowia w gromadzeniu odpowiedniej dokumentacji w postępowaniach w sprawie przemocy w rodzinie,
- niedoinformowanie – w zakresie współpracy z prokuraturą podnoszono brak przepływu informacji o wszczętych postępowaniach w sprawach przemocy w rodzinie,
- niska świadomość portretu psychologicznego ofiary wśród niektórych pracowników instytucji współpracujących z MOPS w obszarze problematyki przemocy – ofiara przemocy w sytuacji, gdy już występuje o pomoc po

¹⁷ Wyjaśnienia złożyło 3 pracowników MOPS (Protokoły przyjęcia ustnych wyjaśnień z 16 sierpnia 2012 r.) i Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w Sierpcu (Protokół przyjęcia ustnych wyjaśnień z 20 sierpnia 2012 r.).

¹⁸ Na mocy art. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Także: rozporządzenie Ministra Zdrowia z 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 201, poz. 1334).

przełamaniu własnych barier, jeżeli trafia na osobę niekompetentną, wycofuje się z szukania pomocy i w konsekwencji utwierdza się, że ponosi odpowiedzialność za przemoc – w związku z powyższym konieczne jest propagowanie przez ZI wiedzy o kompetentnej pomocy ofiarom, w tym również w zakresie obowiązujących regulacji prawnych.

(dowód: akta kontroli str. 76-84, 86)

W 2010 r. nie zaplanowano wydatków MOPS w rozdziale 85205 „Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

Na 2011 r. w uchwale Nr 53/VIII/2011 Rady Miejskiej Sierpca z 30 marca 2011 r. zabezpieczono środki w kwocie wnioskowanej przez MOPS (łącznie 31 800 zł) na realizację zadania obsługi organizacyjno-technicznej ZI, w tym 29 800 zł na wynagrodzenia i pochodne pracownika oraz 2 000 zł na zakup materiałów. Plan po zmianach na 2011 r. zrealizowano w kwocie 4 280 zł wydatkując środki na zakup materiałów, a koszty na wynagrodzenia nie zostały poniesione w związku z powołaniem ZI dopiero w 2012 r.

Na 2012 r. w budżecie Miasta Sierpc zabezpieczono środki na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w kwocie wnioskowanej przez MOPS, tj. 9 650 zł. Wg stanu na 30 czerwca 2012 r. wydatki wyniosły 3,7 tys. zł, co stanowiło 38% zaplanowanej kwoty w rozdziale 85205. Wydatki zostały poniesione na:

- wynagrodzenie i składki od niego naliczane dla pracownika, któremu powierzono obsługę organizacyjno-techniczną – 3 019 zł,
- zakup materiałów – 252,32 zł,
- podróże służbowe – 75,50 zł z tytułu zwrotu kosztów za dojazd pracownika (któremu powierzono obsługę organizacyjno-techniczną ZI) na szkolenie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- koszt uczestnictwa w szkoleniu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie pracownika, któremu powierzono obsługę organizacyjno-techniczną ZI – 367,77 zł.

(dowód: akta kontroli str. 55-70, 191-194)

W okresie od lipca 2011 r. do I półrocza 2012 r. w MOPS nie przeprowadzano kontroli realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 45, 100-103)

Po 17 października 2011 r. wykazano jeden przypadek zgłoszenia bezpośrednio do MOPS przemocy w rodzinie. Pracownicy socjalni wraz z dzielnicowym podjęli interwencję w środowisku. Z uwagi na uznanie zawiadomienia za nieuzasadnione nie wszczęto procedury NK. Stosownie do postanowień art. 9d ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie procedura NK jest prowadzona w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Z interwencji środowiskowej sporządzono notatkę służbową.

(dowód: akta kontroli str. 100, 101, 248)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności MOPS w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono jedną nieprawidłowość. MOPS zatrudniał 8 pracowników socjalnych zamiast 10, przy liczbie mieszkańców Miasta Sierpc kształtującej się w kontrolowanym okresie od 18,7 tys. do 18,9 tys. Na jednego pracownika przypadało: w 2010 r. – 2 352, w 2011 r. – 2 340 i w 2012 r. (I półroczu) – 2 332 mieszkańców. Było to niezgodne

¹⁹ Dz.U. Nr 126, poz. 718.

z art. 110 ust.11 ustawy o pomocy społecznej, stosownie do którego ośrodek pomocy społecznej winien zatrudnić pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników.

Przyczyną niższego od wymaganego ustawą stanu zatrudnienia było uznanie przez Dyrektora MOPS²⁰, iż pracownicy socjalni właściwie wykonują swoje zadania i ich liczba jest tymczasowo wystarczająca, przy jednoczesnym uwzględnieniu niezbyt rozległego obszaru działania i braku problemów w dotarciu do środowisk. Uwzględniano również możliwości budżetu gminy i jego obciążenia dodatkowymi zadaniami.

Dyrektor MOPS nie występował do Burmistrza Miasta Sierpca o zwiększenie limitu zatrudnienia pracowników socjalnych, jednakże w corocznych sprawozdaniach z działalności MOPS przedstawiano informację o niespełnianiu warunku, o którym mowa w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej.²¹ W przedstawionej 23 kwietnia 2012 r. Radzie Miasta Sierpca „Ocenie zasobów pomocy społecznej za rok 2011 dla gminy Miasta Sierpc” Dyrektor MOPS wystąpił o zabezpieczenie środków na zatrudnienie w 2013 r. dodatkowo 1 pracownika socjalnego.

(dowód: akta kontroli str. 30-35, 44, 98-99, 120, 127-128, 146, 179, 195, 258)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie pomimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność MOPS w zbadanym zakresie.

2. Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, programów profilaktycznych oraz programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Opis stanu faktycznego

Dyrektor MOPS, w kontrolowanym okresie, przedkładał Radzie Miasta Sierpca coroczne sprawozdanie z działalności, przedstawiał potrzeby w zakresie pomocy społecznej w formie projektu budżetu na rok przyszły oraz na posiedzeniu Komisji Społecznej Rady Miasta²², stosownie do wymogu art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej.

Potrzeby zgłaszane przez MOPS na pomoc społeczną na lata 2010-2012 zostały uwzględnione w toku uchwalania budżetu w 100%, w tym w rozdziale 85205 „Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie” zaplanowano: na 2011 r. – 31,8 tys. zł, na 2012 r. – 9,7 tys. zł (na 2010 r. nie planowano wydatków w tym rozdziale).

MOPS terminowo przedłożył 23 kwietnia 2012 r. Radzie Miasta Sierpca „Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za 2011 r.” z rekomendacjami do budżetu na rok 2013. Rada Miasta omówiła przedmiotowy dokument na sesji Rady Miejskiej 30 maja 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 123-164, 249-258, 311-313)

²⁰ Wyjaśnienia w piśmie z 21 sierpnia 2012 r., znak: K.091.1.2012.

²¹ W „Sprawozdaniach z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu” w 2010 r. i 2011 r. oraz w „Ocenie zasobów pomocy społecznej za rok 2011 r. dla gminy Miasta Sierpc”.

²² Na posiedzeniu Komisji Społecznej Rady Miasta w dniu 18 maja 2011 r. zapoznano się m.in. z bazą lokalową MOPS, omawiano problemy społeczne w mieście.

Na zlecenie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przygotowano raport „Diagnoza problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych dla miasta Sierpc”. Przedstawiono w nim rodzaje przemocy, badania o przemoc w szkole, przemoc domowej, w tym postrzeganie przemocy przez dorosłych i przez młodzież, zagadnienie cyberprzemocy, diagnozę problematyki uzależnień. Komisje Społeczna i Gospodarcza Rady Miejskiej w Sierpcu na posiedzeniu 20 marca 2012 r. omawiały raport. Wnioski z przeprowadzonych badań monitoringowych miałyby być wskazówką dla dalszej pracy Komisji. Raport został przekazany do szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych do wykorzystania w pracy z młodzieżą.

(dowód: akta kontroli str. 123-124, 211, 249, 269-284)

Lokalne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie wynikały z Miejskich Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla miasta Sierpca na 2010 r. i 2011 r.²³, w tym prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Rada Miasta Sierpca nie opracowywała i nie wdrażała odrębnych programów pomocy społecznej w przedmiotowym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 123, 249, 259-268, 285-286, 290-296)

Zgodnie z obowiązującym od 1 sierpnia 2010 r. art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym opracowanie i realizowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Burmistrz Miasta nie powierzył imiennie obowiązku sporządzenia przedmiotowego dokumentu. W ramach ustawowych obowiązków, w zakresie obsługi organizacyjno-technicznej ZI, od listopada 2011 r. pracownicy MOPS zgromadzili materiały do opracowania gminnego programu przeciwdziałania przemocy. Jak wyjaśnił Pan Burmistrz²⁴, zgodnie z sugestiami specjalistów ds. przeciwdziałania przemocy dotyczących realizacji przez gminę zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, brano pod uwagę konieczność udziału Zespołu Interdyscyplinarnego w tworzeniu i realizacji gminnego systemu przeciwdziałania przemocy.

Na pierwszym posiedzeniu ZI 12 czerwca 2012 r. ustalono m.in., iż członkowie ZI mają: tworzyć i nadzorować realizację gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, monitorować to zjawisko, wyznaczać priorytety działań i finansowania, zlecać badania socjologiczne, inicjować kampanie edukacyjne, pozyskiwać środki i partnerów, lobbować u lokalnych władz na rzecz dostrzegania wagi problemu przemocy domowej jako generującej koszty społeczne i ekonomiczne. Dyrektor MOPS (jednocześnie wiceprzewodnicząca ZI) poinformowała zebranych o konieczności stworzenia gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla miasta Sierpca. Przedstawiła podjęte przez MOPS działania w celu opracowania dokumentu i zarys projektu Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2017. ZI ustalił, iż po

²³ Odpowiednio: uchwała Nr 307/XXXV/2009 Rady Miejskiej Sierpca z 2 grudnia 2009 r. w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla miasta Sierpca na 2010 r., uchwała Nr 19/III/2010 Rady Miejskiej Sierpca z 20 grudnia 2010 r. w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla miasta Sierpca na 2011 r. – ww. programy dalej również zwane MPPIRAPA.

²⁴ Pismo z 24 sierpnia 2012 r., Nr WO.1710.3.2012.

uwzględnieniu poprawek projekt dokumentu zostanie przekazany członkom ZI przed kolejnym posiedzeniem, aby mieli czas na zapoznanie się z jego treścią i przygotowanie do dyskusji na następne posiedzenie. Po zatwierdzeniu Programu przez Zespół, zostanie on przedstawiony Radzie Miejskiej w celu zatwierdzenia.

(dowód: akta kontroli str. 14, 39-42, 45, 101, 104-106, 120-121, 189-190, 196-197)

W sprawozdaniach z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie MOPS wykazał jako formy udzielonej pomocy działania w ramach procedury NK: za 2010 r. 35 wypełnionych NK, za 2011 r. 40 wypełnionych NK, w tym przekazanie trzech kart instytucjom działającym na rzecz osób pokrzywdzonych.

(dowód: akta kontroli str.215-224)

W MPPiRPA na 2010 i 2011 rok, uchwalonych stosownie do postanowień art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi²⁵, wskazano zadanie udzielania rodzinom – w których występują problemy alkoholowe – pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Zadanie miało być realizowane poprzez kontynuację działalności punktu konsultacyjnego w MOPS, w tym udzielanie informacji prawnej i psychospołecznej osobom uzależnionym, członkom ich rodzin oraz ofiarom przemocy domowej, podejmowanie interwencji domowych przez funkcjonariuszy Policji w sytuacjach przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w ramach systemu pomocy ofiarom przemocy w rodzinie „Niebieska Karta”, przyjmowanie zgłoszeń i podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

(dowód: akta kontroli str. 264-272)

W MPPiRPA na 2011 r. wskazano, iż źródłem finansowania zadań będą wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w przewidywanej kwocie 400 000 zł, z tego zaplanowano: na działalność Środowiskowego Ogniska Wychowawczego w MOPS – 257 460 zł (64%), na zakup programów profilaktycznych, edukacyjnych, spektakli, na konkursy plastyczne i udzielania pierwszej pomocy, zajęcia terapeutyczne 59 040 zł (15%).

Założenia MPPiRPA na 2011 r. w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zostały zrealizowane przez ŚOW. W 2011 r. do ŚOW uczęszczały 23 osoby, pochodzące m.in. z rodzin niewydolnych wychowawczo. Raz w tygodniu pracę opiekunów wspomagała praca pedagoga oraz psychologa. Celem zadań było m.in.: przeciwdziałanie uzależnieniom i innym działaniom destrukcyjnym, pedagogizacja rodziców na temat prawidłowych metod wychowawczych, działania edukacyjne wobec dzieci i rodziców. Cele realizowano m.in. poprzez konsultacje indywidualne dla rodziców i mieszkańców miasta, w tym udzielano wsparcia psychicznego oraz poradnictwa psychologicznego np. w związku z uzależnieniami, doświadczeniem przemocy w rodzinie. Poza ww. działaniami MOPS nie realizował programów dla sprawców przemocy. Ogółem na działalność ŚOW w 2011 r. (rozdział 85154) wydatkowano 231 456 zł (90%) ze środków na przeciwdziałanie alkoholizmowi, z czego: na wynagrodzenia wraz z pochodnymi 107 193 zł (46%), w tym dla specjalistów-konsultantów (pedagoga, psychologa, radcy prawnego) i dla osoby wydającej posiłki 31 395 zł.

²⁵ Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.

W Sierpcu zadanie prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży, realizowano w szkołach m.in. poprzez zajęcia warsztatowe prowadzone przez terapeutów z ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień z Płocka, poprzez udział w spektaklach profilaktyczno-edukacyjnych, programach o tematyce uzależnień, prowadzenie przez pedagoga, pielęgniarki oraz przedstawicieli straży pożarnej, Sądu i Policji cyklicznych pogadanek profilaktycznych, realizację programu „Przeciw przemocy”, prowadzenie zajęć na temat przemocy i agresji (w tym zapoznanie z kodeksem i uczestniczenie w ogólnopolskim programie społecznym „Szkoła bez przemocy”), uczestnictwo w spotkaniu z psychologiem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sierpcu, na temat: „Wpływ przemocy na życie dziecka”, poprzez projekcje filmów edukacyjnych m.in. o problemie przemocy, uzależnień, alkoholu, sekt, prowadzenie zajęć profilaktyczno-wychowawczych wg programu „Przeciw przemocy”.

MKRPA współpracowała ze stowarzyszeniami i organizacjami w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi.

(dowód: akta kontroli str.140-143, 198-212, 260-263, 312)

MOPS w ramach współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy w Rodzinie w Sierpcu otrzymywał informacje: o funkcjonującej przy PCPR grupie wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz o programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców, dostępnych programach dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie (jak również dla osób stosujących przemoc), o bezpłatnych usługach specjalistów (psychologa, prawnika, terapeuty uzależnień, psychologa-terapeuty specjalizującego się w pracy z dziećmi).

MOPS podawał na tablicach w swojej siedzibie informacje z zakresu form dostępnej pomocy w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym: o dostępności skorzystania z pomocy prawnika, psychologa i pedagoga, o powołaniu Zespołu Interdyscyplinarnego w Sierpcu, o działających organizacjach pozarządowych, możliwości zapisania się do grupy psychoterapeutycznej oraz nr telefonów m.in. do Komendy Powiatowej Policji, Sądu Rejonowego – Wydział Rodzinny w Sierpcu. W MOPS udostępniono wykaz pracowników socjalnych wraz ze wskazaniem podległych im rejonów.

Informację o powołaniu Zespołu Interdyscyplinarnego w Sierpcu zamieszczono również w sierpniu 2012 r. w lokalnej prasie. MOPS przystąpił do realizacji projektu systemowego „Aktywne w Sierpcu” w ramach Priorytetu VII promocja integracji społecznej, w ramach której zaplanowano, w terminie do 31 grudnia 2012 r., założenie strony internetowej, na której będą również upubliczniane informacje o dostępności świadczonej pomocy, w tym także w zakresie przeciwdziałania przemocy.

(dowód: akta kontroli str. 98-101, 118-119, 314-322)

W pkt 3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego zawarto wyniki szczegółowej analizy 30 spraw, pod kątem podejmowanych przez MOPS działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności MOPS w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność MOPS w badanym obszarze.

3. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”, w tym postępowanie wobec osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc

Opis stanu faktycznego

W latach 2010-2012 (I półrocze) do MOPS wpłynęło ogółem 109 Niebieskich Kart, w tym od 1 stycznia 2010 r. do dnia 17 października 2011 (tj. przed wejściem w życie rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty”) – 64 karty, a od 18 października 2011 r. – 45 kart. We wszystkich przypadkach procedurę wszczyniała Policja. MOPS ewidencjonował wszystkie sprawy w wyodrębnionym rejestrze.

(dowód: akta kontroli str. 85, 328-355)

3.1. Analizą objęto dokumentację 25 przypadków przemocy w rodzinie zgłoszonych przed 18 października 2011 r.

W 24 przypadkach pracownicy socjalni przeprowadzali wywiad środowiskowy w terminie 14 dni od daty zgłoszenia przemocy w rodzinie, co było zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki społecznej w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego²⁶. W jednym przypadku wywiad przeprowadzono w terminie 16 dni po zgłoszeniu z powodu braku możliwości wcześniejszego skontaktowania się z rodziną dotkniętą przemocą.²⁷

(dowód: akta kontroli str. 327, 446-459)

Kontakt pracownika socjalnego z rodziną, w stosunku do której wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” oraz aktualizacja wywiadu środowiskowego następowały nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy, stosownie do postanowień art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej.

(dowód: akta kontroli str. 446 -459)

W trakcie wywiadu środowiskowego pracownicy socjalni oceniali sytuację rodziny w związku z przemocą, diagnozowali oczekiwania osoby krzywdzonej oraz sporządzali plan działania pracownika socjalnego na rzecz rodziny.

Pracownicy socjalni w pięciu przypadkach poinformowali osoby krzywdzone o możliwości zgłoszenia się do „Grupy wsparcia dla ofiar przemocy” prowadzonej przy PCPR. Osoby stosujące przemoc w rodzinie były informowane o możliwości udziału w mitingach Klubu AA (w 16 przypadkach) oraz o możliwości udziału w programie „Od przemocy do partnerstwa w rodzinie” prowadzony przy PCPR (w trzech przypadkach). W dwóch przypadkach osoby stosujące przemoc zostały poinformowane o możliwości skorzystania z pomocy Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnień w Sierpcu.

We wszystkich badanych przypadkach ustalony przez pracownika socjalnego plan działania został zrealizowany.

W 24 przypadkach nastąpiło zamknięcie procedury „Niebieskie Karty”, w tym: w pięciu przypadkach z uwagi na wyprowadzenie się sprawcy, w dwóch przypadkach z uwagi na odbywanie kary pozbawienia wolności, w trzech przypadkach na wniosek osoby krzywdzonej, a w jednym przypadku z uwagi na rozwód. W pozostałych przypadkach z uwagi na brak dalszych aktów przemocy, co zostało odnotowane przez pracowników socjalnych w dokumentacji

²⁶ Dz.U. Nr 27, poz. 138. Uchylone z dniem 2 lipca 2012 r.

²⁷ Data wpływu NK do MOPS – 11 stycznia 2011 r. a data wywiadu środowiskowego – 27 stycznia 2011 r.

prowadzonych spraw. W jednym przypadku procedura NK do czasu zakończenia kontroli NIK była kontynuowana.

W trzech z 25 przypadków dochodziło do kolejnych aktów przemocy w toku trwania procedury NK.

(dowód: akta kontroli str. 446-459)

W ramach udzielonej pomocy we wszystkich przypadkach pracownik socjalny podczas bezpośrednich kontaktów informował członków rodzin, w których doszło do stosowania przemocy, iż mogą uzyskać pomoc zespołu ekspertów: prawnika, psychologa, pedagoga, którzy udzielają porad w siedzibie MOPS. W pięciu przypadkach MOPS udzielili rodzinom dotkniętym przemocą pomocy socjalnej (zasiłki okresowe, zasiłki celowe). Było to zgodne z art. 46 ustawy o pomocy społecznej.

MOPS, realizując procedurę „Niebieskie Karty”, współpracował z instytucjami zaangażowanymi w rozwiązywanie problemów rodzin dotkniętych przemocą. We wszystkich przypadkach MOPS współpracował z Policją. W jednym przypadku MOPS poinformował Prokuraturę o przemocy w rodzinie, w jednym przypadku współpracowano z pedagogiem szkolnym, a w jednym przypadku MOPS zgłosił osobę stosującą przemoc do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W zbadanych formularzach NK nie było zapisów o konieczności podjęcia interwencji kryzysowej. W jednym przypadku osoba stosująca przemoc, na własną prośbę, została umieszczona przez MOPS w schronisku dla osób bezdomnych.

(dowód: akta kontroli str. 446-459)

3.2. Kontrolą w zakresie realizacji procedury określonej w rozporządzeniu w sprawie procedury „Niebieskie Karty” objęto pięć spraw, które wpłynęły do MOPS po ukonstytuowaniu się ZI, tj. od 12 czerwca 2012 r. do 30 czerwca 2012 r.

Kontrola wykazała, że żadna z tych spraw nie była rozpatrywana w ramach pracy ZI. Jak wyjaśniła Przewodnicząca ZI przyczyną powyższego było uzgodnienie na pierwszym posiedzeniu, iż szczegółowa procedura postępowania w konkretnych przypadkach zostanie ustalona na kolejnym posiedzeniu, ewentualnie zostanie powołana grupa robocza. Do tego czasu postępowanie miało być prowadzone na dotychczasowych zasadach przez pracowników socjalnych. Pierwsze posiedzenie ZI odbyło się 12 czerwca 2012 r.. Do dnia zakończenia kontroli NIK nie zwoływano kolejnych posiedzeń ZI, jak również grup roboczych.

(dowód: akta kontroli str. 323, 325-326, 356-437, 439-445)

Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty”, określonych w:

- § 8 ust. 1 – przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego przekazuje formularz „Niebieska Karta – A” członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od jego otrzymania,
- § 8 ust. 2 – na posiedzeniu członkowie ZI lub grupy roboczej w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz NK – C,
- § 16 ust. 1 pkt 4 – członkowie ZI lub grupy roboczej opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie i jej rodziny który zawiera propozycje działań pomocowych.

Ustalono, że formularze NK – C wypełniali pracownicy socjalni poza posiedzeniem ZI. W dwóch przypadkach (nr rejestru 31, 33) był to pracownik socjalny niebędący

członkiem ZI. Przewodniczący ZI podpisywał formularz NK – C poza posiedzeniem ZI, w trakcie omawiania sytuacji rodzinnej z pracownikiem socjalnym. Plan pomocy dla rodziny dotkniętej przemocą opracował pracownik socjalny.

(dowód: akta kontroli str. 325-326, 439-445, 356-437)

W zakresie podejmowanych działań przez MOPS po 12 czerwca 2012 r. odnośnie pięciu badanych procedur ustalono, że:

- zgodnie z art. 46 ustawy o pomocy społecznej pracownicy socjalni podczas interwencji w środowisku informowali członków rodzin, w których dochodziło do przemocy o możliwości skorzystania z poradnictwa specjalistycznego,
- po wpłynięciu do MOPS formularza NK – A pracownicy socjalni bezpośrednio kontaktowali się z rodzinami, w których stosowano przemoc, przeprowadzali wywiad środowiskowy oraz diagnozowali sytuację,
- w dwóch przypadkach MOPS poinformował osoby krzywdzone o możliwości udziału w spotkaniach „Grupy wsparcia dla ofiar przemocy” prowadzonej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, a w jednym przypadku osoba stosująca przemoc w rodzinie została poinformowana o możliwości uczestniczenia w mitingu Klubu AA,
- współpracowano z instytucjami zaangażowanymi w rozwiązywanie problemów rodzin dotkniętych przemocą, w tym we wszystkich przypadkach z Policją.
- w żadnej z badanych spraw procedura „Niebieskie Karty” nie została zamknięta, w dokumentacji tych spraw nie było zapisów o konieczności podjęcia interwencji kryzysowej, natomiast wynikało z niej, iż nie dochodziło do kolejnych aktów przemocy.

(dowód: akta kontroli str. 439-441, 442-445, 356-437)

3.3. We wszystkich 30 badanych sprawach w okresie objętym kontrolą MOPS nie był informowany o toczących się postępowaniach sądowych oraz postępowaniach prokuratorskich w sprawach, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”, a co za tym idzie nie miał informacji dotyczących czasu trwania postępowań. Nie był również informowany o uczestnictwie osób krzywdzonych oraz stosujących przemoc w programach prowadzonych przez współpracujące instytucje. Z zapisów w Niebieskich Kartach wynika, iż całą wiedzę na ten temat MOPS uzyskiwał podczas wywiadów środowiskowych, od osób krzywdzonych i sprawców przemocy. Nie występowały przypadki odbierania dzieci przez pracowników socjalnych.

(dowód: akta kontroli str.98-101, 285-286, 438, 449-459)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność MOPS w badanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁸, wnosi o podjęcie działań zmierzających do zatrudnienia w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sierpcu pracowników socjalnych w liczbie odpowiadającej wymogom ustawowym.

²⁸ Dz. U. z 2012 r., poz.82

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 26 września 2012 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Wicedyrektor

Mirosław Hamera

Kontrolerzy

Stefania Moczulska

główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis

Robert Kaczmarczyk
doradca prawny

.....
Podpis